

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ІМЕНІ І.І. ШМАЛЬГАУЗЕНА

ПАЦЮК МАРИНА КОСТЯНТИНІВНА

УДК 593.121 (477.42/.82)

ГОЛІ АМЕБИ ЖИТОМИРСЬКОГО ТА ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ
(ФАУНА, ТАКСОНОМІЯ, ЕКОЛОГІЯ)

03.00.08 – зоологія

Автореферат
дисертації на здобуття вченого ступеня
кандидата біологічних наук

КИЇВ – 2012

АНОТАЦІЯ

Пацюк М.К. Голі амеби Житомирського та Волинського Полісся (фауна, таксономія, екологія). – Рукопис.

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.08. – зоологія. – Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України, Київ, 2012.

У регіоні досліджень голі амеби представлені 14 родинами, 19 родами та 40 видами, всі види є новими для фауни України. Наведено оригінальні нариси та диференційні діагнози всіх знайдених видів голих амеб.

Встановлено, що основними чинниками, які впливають на видове різноманіття голих амеб є температура, вміст розчинених у воді кисню та органічних речовин. При дослідженні сезонних змін в видовому комплексі голих амеб зафіксовано весняний та літній піки видового розвитку цих організмів, що сягає максимуму різноманіття в квітні та червні місяці.

Вперше отримані діапазони толерантності голих амеб, на основі чого виділені екологічні групи голих амеб.

Отримані дані щодо розподілу голих амеб по водоймах різного типу. Встановлено, що більшість видів були знайдені у декількох типах водойм, тому фауністичні списки цих протистів є досить подібними між собою. Крім того, виділено два видові комплекси голих амеб: лімнічний видовий комплекс голих амеб, характерний для Шацьких озер та заплавної видовий комплекс. Проаналізовані біотопічний та сезонний розподіли видів, що відносяться до певних морфотипів. Політактичний, ругозний, і розгалужений морфотипи сформувалися внаслідок пристосування до умов, що є характерними для оліготрофних озер. Формування ланцетоподібного та фламелярного морфотипів пов'язані з адаптацією до низьких та високих температур води відповідно.

Ключові слова: голі амеби, морфотип, фауна, таксономія, Українське Полісся.

АННОТАЦИЯ

Пацюк М.К. Голые амёбы Житомирского и Волынского Полесья. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата биологических наук по специальности 03.00.08. – зоология. – Институт зоологии имени И.И. Шмальгаузена НАН Украины, Киев, 2012.

В регионе исследования голые амёбы представлены 14 семействами, 19 родами и 40 видами; все виды являются новыми для фауны Украины. Составлены морфологические очерки и дифференциальные диагнозы новых для фауны исследованного региона видов голых амёб.

Впервые установлены диапазоны толерантности наиболее распространенных видов голых амёб, которые распределены по следующим экологическим группам: 6 видов оказались эвритермными, 8 видов – стенотермными теплолюбивыми; 3 вида – стенотермными холодолюбивыми; эвриоксидными являются 7 видов голых амёб, они обнаружены при содержании растворенного в воде кислорода от 1,37 мг/л до 31,94 мг/л; 8 видов голых амёб составляют группу стенооксидных, они зафиксированы нами при содержании растворенного в воде кислорода не выше 18,32 мг/л; 10 видов голых амёб обнаружены при значениях перманганатной окисляемости от 1,32 мг O₂/л до 56,50 мг O₂/л; 4 вида – в диапазоне от 2,43 мг O₂/л до 38,03 мг O₂/л; один вид оказался чувствительным к концентрации растворенных в воде органических веществ и был зарегистрирован нами в диапазоне от 3,25 мг O₂/л до 28,53 мг O₂/л.

Получены данные по распределению голых амёб по водоёмам разного типа, вследствие чего установлено, что наибольшее видовое богатство наблюдается в пойменных водоёмах (24 вида), а наименьшее – в мелиоративных каналах (8 видов). Кроме того, выделено два видовых комплекса голых амёб: лимнический видовой комплекс голых амёб, характерный для Шацких озер и пойменный видовой комплекс.

Установлено, что большая часть видов были найдены в нескольких типах водоёмов, поэтому фаунистические комплексы голых амёб достаточно схожи между собой.

При исследовании сезонной динамики голых амёб зафиксирован весенний и летний пик видового развития этих организмов, который припадает на апрель и июнь месяцы.

Установлено, что на протяжении года видовое разнообразие голых амёб достоверно зависит от содержания растворенных в воде кислорода и органических веществ.

Ключевые слова: голые амёбы, морфотип, фауна, таксономия, Украинское Полесье.

SUMMARY

Patcyuk M.K. Naked amoebas of Zhytomir and Volyn' regions of Polissya.

-- Manuscript.

Thesis for the scientific degree of candidate of biological sciences on speciality 03.00.08 – zoology. – I. I. Schmalhausen Institute of Zoology of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 2012.

In the investigated region the naked amoebae are presented by 14 families, 19 genera and 40 species and subspecies therewith all species are new for the fauna of Ukraine. The morphological peculiarities of the species were specified, the original differential species diagnoses are given for the first time.

Autecological peculiarities of freshwater testate amoebae were investigated. It is found that the basic factors influencing the species diversity of naked amoebae are temperature, pH, content in water of dissolved oxygen and organic matters.

The spring and summer peaks of seasonal dynamics of naked amoeba's diversity was registered, which arrives at maximums in April and June. For the first time the diapasons of tolerance for 15 species were obtained, resulting 7 ecological groups of naked amoebae were distinguished.

Data on the naked amoebae species distribution in water reservoirs of different types are also obtained.

Key words: naked amoebas, fauna, taxonomy, autecology, Ukrainian Polissya.